

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Кафедра мовної підготовки

МОВА І ПРАВО:
ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗУМІННЯ,
ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА

Матеріали студентсько-курсантського круглого столу
(04 березня 2025 року)

Одеса
2025

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

МОВА І ПРАВО:
ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗУМІННЯ,
ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА

Матеріали студентсько-курсантського круглого столу
(04 березня 2025 року)

Одеса – 2025

УДК: 811.161.2:372.461

ОРГКОМІТЕТ КРУГЛОГО СТОЛУ

Голова:

Корнієнко М.В., т.в.о. першого проректора Одеського державного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор

Члени оргкомітету:

Домброван Н.В., начальник відділу організації наукової роботи, к.ю.н., доцент

Подлісецька О.О., доцент кафедри мовної підготовки, к.філол.н., доцент

Ситько О.М., завідувач кафедри мовної підготовки, к.філол.н., доцент

Тягнирядно Є.В., доцент кафедри мовної підготовки, к.пед.н., доцент

Шаповаленко Н.М., доцент кафедри мовної підготовки, к.філол.н., доцент

Мова і право: лінгвістичний аспект розуміння, тлумачення та застосування права: матеріали міжвузівського круглого столу (04 березня 2025 року) / — Одеса: ОДУВС, 2025. — 166 с.

МОВНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ: ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Джупіна Христина

студентка 1-го курсу Інституту права та безпеки

Науковий керівник: **Тягнирядно Євгенія**

доцент кафедри мовної підготовки

Одеський державний університет внутрішніх справ

Мовне питання в Україні є одним із найважливіших суспільно-політичних викликів. Адже мова є не лише засобом спілкування, а й відображенням мислення, світогляду та свідомості як окремої особистості, так і всієї нації. Вона відіграє ключову роль у зміцненні національної ідентичності, формуванні культури та розвитку суспільного менталітету. Саме тому державна мовна політика має стратегічне значення, адже вона регулює мовні відносини та визначає напрямки розвитку мовного простору.

Історично наша країна зазнавала впливу різних держав, що призвело до формування мовного різноманіття та проблем, пов'язаних із функціонуванням української мови. Протягом століть українська мова зазнавала утисків. Політика Російської імперії, а згодом і Радянського Союзу, сприяла русифікації населення через освіту, адміністративну систему та медіа. Внаслідок цього у багатьох регіонах України сформувалася двомовність, де українська

та російська мови співіснують, але не завжди рівноправно. Попри офіційний статус державної мови, українська досі стикається з викликами, такими як двомовність, русифікація минулих століть і сучасна мовна політика.

Загалом мовна політика повинна відповідати суспільним запитам, однак значний вплив на її формування мають інтереси політичних сил. Це зумовило непослідовність мовної політики України та призвело до розбалансованої мовної ситуації, зокрема через протистояння української та російської мов. Причини цього явища слід шукати не лише в історико-культурному контексті, а й у сучасних політичних реаліях, що особливо загострилися внаслідок військової агресії Росії [1].

Протягом останніх 30 років мовне питання залишається одним із найбільш дискусійних в Україні. Основна проблема полягає у значній присутності російської мови в деяких регіонах, що має історичні передумови. Однак після анексії Криму та війни на Донбасі цей аспект набув нового значення, оскільки мова стала не лише символом державності, а й важливим об'єднавчим фактором в умовах політичної та військової кризи [2].

На початковому етапі незалежності мовні конфлікти в Україні не мали критичного характеру. Зокрема, після прийняття Верховною Радою УРСР у 1989 році Закону «Про мови в Українській РСР», який закріпив статус української мови як державної, ситуація залишалася відносно стабільною. Проте політичний розкол 2004 року став точкою відліку для активізації мовного питання, яке використовували у своїх інтересах російські політтехнологи. Це сприяло подальшому поглибленню мовного протистояння та розколу суспільства.

Вплив російської пропаганди та інформаційної війни мав серйозні наслідки для мовного простору України. Наприклад, згідно з моніторингом активістів Громадського руху «Відсіч» у 2016 році, лише 20% телепередач на українському телебаченні транслювалися українською мовою [4].

З метою посилення позицій української мови в суспільстві Верховна Рада у 2019 році ухвалила Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної». У січні 2021 року набула чинності стаття 30 цього закону, яка передбачає повний перехід сфери обслуговування на українську мову. Однак у деяких регіонах, особливо на південному сході країни, цей процес

супроводжується невдоволенням частини населення, що пояснюється історичними та соціокультурними факторами. Сучасна мовна політика України базується на цьому Законі, який закріплює статус української мови в освіті, медіа, бізнесі та державному управлінні. Водночас існують дискусії щодо забезпечення прав нацменшин, що інколи використовується у політичних маніпуляціях.

Згідно зі статтею 10 Конституції України, державною мовою є українська, а держава зобов'язана забезпечувати її всебічний розвиток та функціонування в усіх сферах суспільного життя. Водночас гарантується вільне використання мов національних меншин, зокрема російської [3].

Сьогодні в Україні співіснують кілька мовних груп: україномовні, російськомовні та двомовні громадяни. Дослідження свідчать про зростання популярності української мови, особливо серед молоді, що є позитивним сигналом для розвитку мовної політики.

Отже, мовна політика України залишається актуальним питанням, оскільки країна досі перебуває у стані певної двомовності. Для подолання мовних суперечностей необхідно створювати умови для посилення ролі української мови в усіх сферах життя, а саме:

- посилення викладання української мови у школах і вищих навчальних закладах;
- створення якісного україномовного контенту для дітей та молоді;
- стимулювання наукових досліджень у сфері української лінгвістики;
- популяризація української мови в культурі та медіа;
- розширення частки україномовного контенту на телебаченні, у кіно та в інтернет-просторі;
- підтримка україномовних видавництв, музики та театру;
- мотивація бізнесу до використання української мови у рекламі та обслуговуванні;
- державна підтримка україномовного середовища;
- виконання мовного законодавства в державних установах;
- надання підтримки громадським ініціативам, спрямованим на утвердження української мови;
- контроль за дотриманням мовних квот у медіа;

- повага до мовних прав національних меншин;
- творення програм для вивчення української мови представниками нацменшин;
- дотримання європейських стандартів у мовній політиці, збереження мовного розмаїття.

Мовна ситуація в Україні є динамічною та потребує системного підходу для її вирішення. Основними напрямками мають стати освіта, культура, державна підтримка та повага до прав усіх громадян. Популяризація української мови має бути природним процесом, а не примусовим заходом. Лише так можна досягти гармонійного мовного середовища, що сприятиме розвитку української ідентичності та зміцненню державності.

Література

1. Павлюк С. Українська мова та національна ідентичність. – Київ: Наукова думка, 2018.
2. Мовна політика в Україні: історичні виклики та сучасний стан / За ред. О. Гриценка. – Харків: Фоліо, 2020.
3. Конституція України: Офіційний текст. – Київ: Парламентське видавництво, 1996.
4. Моніторинг Громадського руху «Відсіч»: стан української мови на телебаченні у 2016 році. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vidsich.org.ua>

Наукове видання

МОВА І ПРАВО:
ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗУМІННЯ,
ТЛУМАЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА

Матеріали студентсько-курсантського круглого столу
(04 березня 2025 року)

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей,
які суттєво перевищували пропоновані обсяги.

Підписано до друку 04.03.2025. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура «TimesNewRoman». Друк цифровий.
Ум. друк .арк. 9.59. Обл.вид.арк 8.46.
Наклад 5 прим.
Видавництво ОДУВС
м. Одеса, вул. Успенська, 1
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3507 від 25.06.2009 р.